

Περί της συνεργασίας μεταξύ Ναπολέοντα Ζέρβα και Γερμανών κατά την Γερμανική Κατοχή

Ένα απ' τα αντιπροσωπευτικά παραδείγματα διαστρέβλωσης και κακοποίησης της ιστορίας που αφορά την εμφυλιοπολεμική περίοδο στην Ελλάδα, είναι αυτό το οποίο αναπαράγεται με ιδιαίτερη σπουδή απ' την κομμουνιστική Αριστερά και αφορά την υποτιθέμενη συνεργασία μεταξύ του αρχηγού του ΕΔΕΣ, Ναπολέοντα Ζέρβα και των Γερμανών κατακτητών, το φθινόπωρο του 1943. Το βασικό κίνητρο, αναζητείται στον αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης από την διαφορετική ιστορική πραγματικότητα: Το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ως μεταμφίηση του ΚΚΕ, είχε το ίδιο συνάψει συνθήκες

ανακωχής με τους Γερμανούς (κάτι το οποίο αποδεικνύεται με έγγραφα), όχι βέβαια για να ξεκουραστεί απ' την «αντίσταση», αλλά για να επιδοθεί απερίσπαστο στην διάλυση των άλλων αντάρτικων ομάδων που δεν συντάσσονταν ιδεολογικά με το ΚΚΕ και ιδιαιτέρως της πιο επικίνδυνης: Του ΕΔΕΣ. Ο αντικειμενικός σκοπός του «ξεκαθάρισματος», ήταν η αποφυγή ανεπιθύμητων καταστάσεων στις πολιτικές διεργασίες μετά την επικείμενη αποχώρηση των Γερμανών απ' την Ελλάδα και η μονοπώληση της Εθνικής Αντίστασης απ' το ΚΚΕ (όπως και γίνεται μέχρι σήμερα).

Όσοι ισχυρίζονται ότι ο Ζέρβας συνεργάστηκε με τους Γερμανούς, αντιμετωπίζουν κατ' αρχάς μια αντικειμενική δυσκολία, την οποία δεν μπορεί να παρακάμψει κάποιος τόσο εύκολα: Την έλλειψη τεκμηρίων. Κανένα συμφωνητικό και καμμία υπογραφή δεν υπάρχει που να τεκμηριώνει τον παραπάνω ισχυρισμό και κυρίως κανένα στοιχείο δεν υπάρχει που να αποδεικνύει τη συκοφαντία ότι ο ΕΔΕΣ πολεμούσε, συμμαχώντας με τους Γερμανούς, εναντίον των Ελλήνων. Όσοι επικαλούνται «στοιχεία», για την δήθεν συνεργασία Ζέρβα-Γερμανών, βρίσκουν καταφύγιο, κυρίως στα βιβλία του Γερμανού ερευνητή Χέρμαν Μέγιερ και στο βιβλίο του Πολυχρόνη Ενεπεκίδη «Η ελληνική αντίστασις», όπου γίνεται επίκληση γερμανικών αρχείων. Ο Μέγιερ επικαλείται μαρτυρίες Γερμανών στρατιωτικών και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο Ζέρβας τα βρήκε με τους Γερμανούς .

Σε συνέντευξή του στην «Καθημερινή» (28 Μαρτίου 2004)*, ο Μέγιερ είχε πει, μεταξύ άλλων, πως: *«Ανάμεσα στον Ιούλιο και τον Σεπτέμβριο του 1943, ο Ζέρβας ήρθε σε επαφή με τους Γερμανούς (η πρώτη ήταν στις 3 Οκτωβρίου του '43) με στόχο να συμφωνήσουν σε μια άτυπη «κατάπαυση του πυρός». Ήταν μια προφορική συμφωνία κυρίων. Έχω συνομιλήσει με πολλούς Γερμανούς βετεράνους της συγκεκριμένης μονάδας και μου έχουν επιβεβαιώσει το γεγονός. Γράφω εκτενώς γι' αυτό στο επόμενο βιβλίο μου. Είχε τόσο καλές σχέσεις ο Ζέρβας με τον Γερμανό διοικητή των Ιωαννίνων που όταν αρρώστησε ο πρώτος, ο τελευταίος του έστειλε φάρμακα. Οι Έλληνες βετεράνοι του ΕΔΕΣ απορρίπτουν το γεγονός της συμφωνίας, αλλά είμαι σε θέση να γνωρίζω ότι συνέβη πραγματικά. Μόνο τον Αύγουστο του 1944 και ύστερα από τις πιέσεις των Βρετανών, άρχισε πάλι ο ΕΔΕΣ να πολεμάει τους Γερμανούς».*

[* Για κάποιον λόγο, το συγκεκριμένο απόσπασμα έχει αφαιρεθεί από την συνέντευξη κι έχει αντικατασταθεί μ' ένα άσχετο κείμενο. Είχε αντιγραφεί όμως παλαιότερα αναλλοίωτη, σε σχόλιο, εδώ.]

Αλλά, ακόμη κι αν υπήρξε κάποια ανακωχή (που θα πρέπει, φυσικά, να τεκμηριώνεται), εν αγνοία μάλιστα των συμμάχων, αυτή δεν μπορεί και δεν θα πρέπει να εξετάζεται έξω απ' το γενικότερο ιστορικό πλαίσιο: Ο ΕΔΕΣ, δεν είχε απέναντί του, μόνο τους Γερμανούς, τους Ιταλούς και τους Αλβανούς (Τσάμηδες), αλλά και τον ΕΛΑΣ -όπου ο ΕΛΑΣ εξελίχθηκε ως ο μεγαλύτερος διώκτης του, δεδομένου ότι διέθετε και την αριθμητική υπεροχή. Κι αυτό είναι κάτι που, ουσιαστικά, το παραδέχεται κι ο «αριστερόστροφος», Αυστριακός καθηγητής, Χάγκεν Φλάισερ: *«Οι συνεννοήσεις του Ζέρβα, δεν οφείλονται βέβαια σε γερμανόφιλα αισθήματα, αλλά σε υπολογισμούς που σχετίζονταν με την ενδοελληνική σύγκρουση, για την οποία μόνο εν μέρει ευθυνόταν»* («Ιστορία του ελληνικού έθνους», τόμος ΙΣΤ). Αυτό, βεβαίως, απέχει έτη φωτός απ' τον ορισμό της «συνεργασίας» και πολύ περισσότερο απ' τον ορισμό της προδοσίας και του δωσιλογισμού, με τον οποίον θέλουν να «παρασημοφορήσουν» τον Ζέρβα οι όποιοι επικριτές του, χρησιμοποιώντας ως «τεκμήρια», υπαρκτές ή μη, ανεπίσημες βολιδοσκοπήσεις.

Όπως θ' αναφερθεί όμως και στη συνέχεια, η όποια αδράνεια του Ζέρβα (η οποία βαπτίζεται ως «συνεργασία» με τους Γερμανούς απ' τους επικριτές του), ήταν εν πλήρει γνώση του συμμαχικού στρατηγείου στο Κάιρο και τελούσε υπό οδηγίες που είχαν στρατηγικό σκοπό· ο Ζέρβας δεν δρούσε ανεξέλεγκτα απ' αυτό κι ετούτο θα πρέπει να είναι στα υπ' όσων επικαλούνται ως πηγές ανεπίσημα ή μη, πλαστά ή όχι, γερμανικά αρχεία και διάφορες σχετικές μαρτυρίες. Παρ' ότι ο

Ζέρβας κατηγορείται για σιωπηρή συμφωνία με τους Γερμανούς, για μεγάλο διάστημα του 1944, η διεξαγωγή ένοπλων συγκρούσεων μεταξύ ΕΔΕΣ και Γερμανών, κατά το διάστημα αυτό, καταρρίπτει τον ανυπόστατο και συκοφαντικό ισχυρισμό περί συνεργασίας. Βάζοντας στο τραπέζι και την κοινή λογική, μόνον ένας ηλίθιος θα προχωρούσε σε συνεργασία με τους Γερμανούς, ειδικά απ' τη στιγμή που τροφοδοτούνταν χωρίς ιδιαίτερη φειδώ απ' τους συμμάχους και συντηρούσε με τα χρήματά τους, τόσο τους στρατιώτες όσο και τις οικογένειές τους. Πέραν αυτού, ακόμη πιο ηλίθιοι θα πρέπει να ήταν οι σύμμαχοι που εξακολουθούσαν να χρηματοδοτούν τον Ζέρβα, παρά τις «συνεργασίες» του με τους Γερμανούς. Το ότι στις τάξεις του ΕΔΕΣ, υπήρχαν και συμμαχικοί σύνδεσμοι, αφήνεται στην κρίση του καθενός να σχηματίσει άποψη για το κατά πόσον ο Ζέρβας θα μπορούσε να κάνει του κεφαλιού του, ακόμη κι αν το ήθελε, δίνοντας έτσι και το ατράνταχτο άλλοθι στον ΕΛΑΣ που τον πολεμούσε και τους συμμάχους που τον χρηματοδοτούσαν.

Εύστοχα λοιπόν και κινούμενος με βάση την κοινή λογική, ο ιστορικός του ΕΛΑΣ, Σόλων Γρηγοριάδης, υποστηρίζει το ευνόητο:

Δεν μπορούμε συνεπώς σήμερα να πάρουμε στα σοβαρά τις κατηγορίες κατά του ΕΔΕΣ που υπάκουε στον Ζέρβα για συνεργασία με τους Γερμανούς, διότι εκτός του ότι κλονίζονται όπως βλέπουμε από την κριτική έρευνα, έρχονται και σε σύγκρουση με την πραγματική γερμανική πολιτική στην Ελλάδα.

Δεν πείθουν επίσης τον ψυχρό και αμερόληπτο ιστορικό ερευνητή ορισμένα έγγραφα που παρατίθενται, τα οποία φέρουν την σφραγίδα της πλαστότητας, εάν τα εξετάσουμε με το πρίσμα του ψυχολογικού πολέμου που εξαπέλυσαν οι Γερμανοί με βροχή πλαστών εγγράφων με στρατηγικό σκοπό: Να προκαλέσουν εμφύλιο πόλεμο ΕΛΑΣ—ΕΔΕΣ.

Σήμερα όμως, που η απόσταση από τα γεγονότα επιτρέπει την νηφαλιώτερη σκέψη, δεν αρκούν οι Εκθέσεις της Άινς—Τσε για να πεισθούμε ότι πραγματικά ο αρχηγός του ΕΔΕΣ είχε τέτοιες μυστικές σχέσεις. Άλλωστε αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός πως στις εκθέσεις αυτές, πουθενά δεν αναφέρεται καμία συγκεκριμένη επαφή, πρόταση ή πρόθεση του Ζέρβα προς την γερμανική πλευρά. Και φαίνεται πως η αδράνεια του ΕΔΕΣ εκείνους τους μήνες οφειλόταν

σε υπόδειξη του Στρατηγείου Μέσης Ανατολής, το οποίο ο Ζέρβας υπάκουε τυφλά.

Στο κάτω—κάτω της γραφής, πώς είναι δυνατόν να υπήρχε συνεργασία Γερμανών και ΕΔΕΣ στα Βουνά, όταν οι γερμανικές επιθέσεις στράφηκαν με την ίδια βιαιότητα και κατά των δυνάμεων του Ζέρβα;

Ο Φλάισερ συμπληρώνει, αν και σε κάπως διαφορετικό κλίμα, όντας παλαιότερα θιασιώτης και υποστηρικτής της θεωρίας περί συνεργασίας:

Ο Ζέρβας επωφελήθηκε από παλαιότερη οδηγία του ΣΜΑ, με την οποία (εξαιτίας των αιματηρών γερμανικών αντιποίνων, ιδίως στους Λιγγιάδες, στις 30 Οκτωβρίου 1943), γινόταν σύσταση για προσωρινή διακοπή των δολιοφθορών, εφ' όσον δεν θα υπήρχε άλλος τρόπος να προστατευθεί ο άμαχος πληθυσμός. Στους Γερμανούς βέβαια που δεν γνώριζαν την οδηγία του ΣΜΑ, μπορούσε επομένως (ο Ζέρβας) να παρουσιάσει την (διατεταγμένη από τους Συμμάχους) ουδετερότητα του ΕΔΕΣ σαν δική του παραχώρηση. Για ευνόητους λόγους ο Ζέρβας δεν εκπλήρωσε ποτέ την επιθυμία των Γερμανών για προσωπική συνάντηση και οι συνεννοήσεις δεν κατέληξαν σε γραπτή συμφωνία.

Η Άιν-Τσε (1C), που αναφέρει παραπάνω ο Γρηγοριάδης, ήταν μια υπηρεσία, η οποία είχε ως βασική αποστολή την παραπληροφόρηση και τον ψυχολογικό πόλεμο. Διέρρεε στις τάξεις των αντιπάλων, ανύπαρκτες ή και διαστρεβλωμένες δήθεν αναφορές και πληροφορίες, ανακατεμένες και με πραγματικά στοιχεία, με σκοπό να προκαλέσει την σύγχυση. Το πόσο «αξιόπιστα» είναι αυτά τα γερμανικά αρχεία, τα οποία επικαλούνται πολλοί για να στηρίξουν την κατηγορία εναντίον του Ζέρβα, το αποδεικνύει, τόσο ο Κώστας Ιωάννου στο «Φενάκη και σβάστικα», όσο και ο Γρηγοριάδης στο «Συνοπτική ιστορία της Εθνικής Αντίστασης». Αρκεί ν' αναφερθεί, πως τα συγκεκριμένα γερμανικά αρχεία, παρουσιάζουν π.χ. τον Βελουχιώτη, ως έναν δάσκαλο που πολέμησε στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο (συγκεκριμένα, το αναφέρει ο Γρηγοριάδης).

Να πούμε όμως δυο λόγια για τον Μέγιερ, για να καταλαβαίνει ο αναγνώστης περί τίνος πρόκειται... Ο Μέγιερ, γιος Γερμανού λοχαγού στην κατεχόμενη Ελλάδα που εκτελέστηκε από τον ΕΛΑΣ, αποφάσισε να ψάξει να βρει τι συνέβη με τον πατέρα του. Έτσι, ήρθε στην Ελλάδα το 1963 και ξεκίνησε διάφορες έρευνες, που διήρκεσαν περίπου 25 χρόνια. Εξελίχθηκε έτσι σ' έναν ερασιτέχνη ιστορικό ερευνητή κι έγραψε μερικά σχετικά βιβλία, με πρώτο αυτό που φέρει τον τίτλο «Αναζήτηση» (1995). Ο Μέγιερ, παρ' ότι δεν φαίνεται να έχει πρόθεση να παρουσιάσει διαστρεβλωμένα γεγονότα, εν τούτοις το διαπράττει σε κάποια σημεία, ως αποτέλεσμα κακής ή και μονόπλευρης πληροφόρησης. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, πιθανότατα, ο Μέγιερ να μην στηρίζονταν για το συμπέρασμά του, σε μαρτυρίες τύπου «άκουσα», «μου είπαν» κ.λπ., εάν η έρευνά του προχωρούσε και σε υπάρχοντα τεκμήρια επίσημου χαρακτήρα και μαρτυρίες της άλλης πλευράς.

Στην πραγματικότητα, το μυθολόγημα αυτό στηρίζεται, κατ' αρχάς, σ' έναν μόνο κόκκο αληθείας που υπάρχει στην όλη ιστορία. Διότι πράγματι έγιναν κινήσεις για μια προσωρινή ανακωχή μεταξύ ΕΔΕΣ και Γερμανών τον Οκτώβριο του 1943. Μόνο που τα πράγματα έγιναν τελείως διαφορετικά απ' ό,τι τα παρουσιάζουν οι διάφοροι λασπολόγοι και παραχαράκτες της ιστορίας...

Εν συντομία: Το φθινόπωρο του 1943, είχε φθάσει στην Ήπειρο μια αποστολή του ΔΕΣ (Διεθνής Ερυθρός Σταυρός) για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στον άμαχο πληθυσμό. Δημιουργήθηκε τότε μια επιτροπή από πολίτες και τον Ελβετό υπεύθυνο του ΔΕΣ, Χανς Μπίκελ, οι οποίοι απευθύνθηκαν τόσο στον Γερμανό διοικητή της περιοχής, όσο και στον Ζέρβα, για να γίνει δυνατή μια ανακωχή, έτσι ώστε να είναι εφικτή και χωρίς κινδύνους η παροχή της ανθρωπιστικής βοήθειας. Οι Γερμανοί απάντησαν καταφατικά, θέτοντας κάποιους όρους. Ο Ζέρβας απευθύνθηκε στο ΓΣΜΑ (Γενικό Στρατηγείο Μέσης Ανατολής), για να λάβει εντολές. Το ΓΣΜΑ έθεσε όρους (στους Γερμανούς) που δεν έγιναν δεκτοί κι έτσι ο Ζέρβας απέρριψε την πρόταση. Τέλος ιστορίας. Όλα τ' άλλα είναι μπαρμπούτσαλα. Κι όχι μόνο αυτό... Η συνέχεια της ιστορίας είναι σίγουρα αρκετά δυσάρεστη για τους ψευδολόγους...

Περισσότερες λεπτομέρειες βρίσκουμε στην απάντηση στην συνέντευξη του Μέγιερ, από τον Θέμη Μαρίνο, μέσα απ' την εφημερίδα «Εστία», ο οποίος συνέβαινε τότε, να βρίσκεται στην μια πλευρά του ασυρμάτου:

Αγαπητέ κ. Μάγερ

Διάβασα με ενδιαφέρον τη συνέντευξή σας στον συνεργάτη της «Καθημερινής» κ. Ηλία Μαγκκλίνη που δημοσιεύθηκε στο φύλλο της 28/3/2004. Ως μέλος της Συμμαχικής Στρατιωτικής Αποστολής στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της Κατοχής, μα ειδικότερα ως Σύνδεσμος του Γεν. Στρατηγείου Μέσης Ανατολής (ΓΣΜΑ) στο Γενικό Αρχηγείο του Ζέρβα, εξεπλάγην διαβάζοντας την βεβαιότητα με την οποία εξεφράσατε την άποψη περί συνεργασίας του Ζέρβα με τους Γερμανούς τον Οκτώβριο τον 1943, την οποία, όπως ανεφέρατε, στηρίζατε σε συνομιλίες σας με πολλούς βετεράνους τον γερμανικού 22ου Ορεινού Σώματος Στρατού που έδρευε στα Ιωάννινα.

Απορώ πώς εσείς κ. Μάγερ, με τον οποίο γνωριζόμαστε προσωπικά, δεν ελάβατε τον κόπο κατά την έρευνά σας να συμβουλευθείτε και το βιβλίο μου «Ο Εφιάλτης της Εθνικής Αντίστασης» («Εκδόσεις Εταιρείας Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας», Αθήνα 2000), ή να συζητήσετε το θέμα μαζί μου πριν καταλήξετε σ' αυτές τις δηλώσεις. Αφήνω τη λεπτομέρεια περί δήθεν στενής φιλίας του Ζέρβα με τον Γερμανό διοικητή Ιωαννίνων, μέχρι σημείου και αποστολής φαρμάκων σ' αυτόν, τότε μάλιστα που ο ΕΔΕΣ διέθετε πρότυπο ορεινό χειρουργείο και η Συμμαχική Αποστολή το εφοδίαζε με ότι ζητούσε.

Είναι τουλάχιστον περίεργο πώς, μερικοί ξένοι συγγραφείς των γεγονότων της εποχής εκείνης, όπως και ο γνωστός καθηγητής Μαρκ Μαζάουερ με το βιβλίο του «Inside Hitler's Greece», έχουν τάση να στηρίζονται κυρίως σε αριστερές πηγές, παραβλέποντας μαρτυρίες υπευθύνων μαρτύρων της άλλης πλευράς, όπως των Κομνηνού Πυρομάγλου και Κώστα Ιωάννου, η αντικειμενικότητα των οποίων είναι αναμφισβήτητη. Αλλά κ. Μάγιερ αγνοείτε ακόμη και τις προσωπικές μαρτυρίες των Κρις Γούντχαουζ, Τομ Μπάρνς μόνου αρμοδίου για την Ήπειρο (επίσημη έκθεση του προς το Γ.Σ.ΜΑ. 13/6/44) και τον υπογράφωντος. Το σχετικό ιστορικό δίδεται αναλυτικά στο βιβλίο μου (σελ. 215-218, του β' τόμου) και έχει εν συντομία ως εξής: Την 3/10/43, ο Ζέρβας ειδοποιήθηκε από τον εκπρόσωπο του στα Άγναντα, αντισμήναρχο Ευάγγελο Ευαγγελίδη ότι επιτροπή από τα Ιωάννινα με επικεφαλής τον Δήμαρχο Βλαχλίδη και μέλη τον εκπρόσωπο του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού (Δ.Ε.Σ.), Bickel , τον

διερμηνέα του Αντ. Καραβά κι έναν έμπορο Δημ. Δούμα ήθελε να τον συναντήσει.

Ο Ζέρβας με ενημέρωσε σχετικά και όρισε τόπο συναντήσεως της επιτροπής το χωριό Βουλγαρέλι. Κατόπιν τούτου ανέθεσα στον Βρετανό σύνδεσμο Βουλγαρελίου, υπολοχαγό Αγγελάτο, υφιστάμενό μου, να παραστεί στη συζήτηση με την επιτροπή.

Κατά τη συνάντηση εκείνη, διαπιστώθηκε ότι η Επιτροπή ερχόταν εκ μέρους του Γερμανού Διοικητού Ιωαννίνων, συνταγματάρχη Μπικ, πρώτον για να διαπραγματευθεί την απελευθέρωση Γερμανών αιχμαλώτων και δεύτερον για να προτείνει εκεχειρία, ώστε να επιτραπεί η διέλευση βοήθειας του Δ.Ε.Σ. προς τους αμάχους, με αντάλλαγμα την αναστολή των επιδρομών εναντίον των ανταρτών, πυρπολήσεως χωριών και των εκτελέσεων ομήρων.

Ο εκπρόσωπος του Δ.Ε.Σ. έκανε έκκληση στον Ζέρβα να αποδεχθεί την πρόταση, διότι ο επερχόμενος χειμώνας θα άφηνε πολλά θύματα από πείνα. Ο δήμαρχος διευκρίνισε ότι σχετικές διαπραγματεύσεις θα γίνονταν με εξουσιοδοτημένο Γερμανό αξιωματικό σε τακτή ημερομηνία.

Ο Ζέρβας πριν δώσει απάντηση στην πρόταση έστειλε επείγον σήμα στο Κάιρο, με τον ασύρματο της αποστολής, ζητώντας οδηγίες. Η απάντηση του Γ.Σ.Μ.Α. ήταν άμεση και σαφής: Συζήτηση με τους Γερμανούς είναι δυνατή μόνο για άνευ όρων παράδοση τους (αντίγραφο του σήματος στο αρχείο μου). Κατόπιν τούτου ο Ζέρβας απέρριψε την πρόταση.

Η Επιτροπή, απογοητευμένη, επισκέφθηκε κατόπιν το Αρχηγείο Ηπείρου του ΕΛΑΣ στα Άγναντα, όπου και έκανε τις ίδιες προτάσεις.

Οι συζητήσεις με τη διοίκηση του ΕΛΑΣ (VIII Μεραρχία) αποτελούμενη από την τρόικα, στρατηγό Π. Νάση (Καπετάνιο), Συνταγματάρχη Α. Πίσπερη (στρατιωτικό) και Ι. Κατσαντώνη (πολιτικό καθοδηγητή) έγιναν απουσία εκπροσώπου της αποστολής και οδήγησαν στην αποδοχή της προτάσεως της Επιτροπής οπότε ορίσθηκε η 14η Οκτωβρίου για την συνάντησή τους με Γερμανό αξιωματικό. Μέχρι τότε θα ίσχυε σιωπηλή ανακωχή με τον ΕΛΑΣ. Το απόρρητο σχετικό τηλεγράφημα της VIII Μεραρχίας προς το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ στο Περτούλι (Θεσσαλίας) Λ.Π. 293/6-10-43 βρέθηκε μεταπολεμικά μεταξύ των κατασχεθέντων αρχείων του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ, κατά τον «Τρίτο Γύρο» της εξέγερσης του ΚΚΕ.

Στις 9/10/43 εκδηλώθηκε η γενική επίθεση του ΕΛΑΣ εναντίον του ΕΔΕΣ -ήταν ο «Πρώτος Γύρος» με την ψευδή κατηγορία ότι ο Ζέρβας υπέγραψε ανακωχή με τους Γερμανούς. Έκτοτε η συκοφαντία αυτή επαναλαμβάνεται χωρίς ντροπή και αίσθημα ευθύνης και από σοβαρά ακόμη πρόσωπα. Τα ίδια βλέπουμε και στο βιβλίο «ΕΛΑΣ» του Στρατηγού Σαράφη, όπου διαστρεβλώνονται γενικότερα τα σχετικά γεγονότα, όπως βεβαιώνει και ο Θόδωρος Μακρίδης στην περίφημη έκθεση του προς τον Ζαχαριάδη Γεν. Γραμματέα του ΚΚΕ (εφημ. «Αυγή», 2/3/80).

Επί του συγκεκριμένου θέματος έχουμε και την Απόρρητη Διαταγή 290/6-10-43, της VIII Μεραρχίας του ΕΛΑΣ, προς τα 15, 24, 3/40 και 85 Συντάγματά της, με κοινοποίηση στο Γεν. Στρατηγείο του ΕΛΑΣ με την οποία διέτασσε παύση κάθε ενέργειας εναντίον των Γερμανών, ώστε να έχουν ελεύθερα τα νώτα κατά τις επιχειρήσεις τους εναντίον του ΕΔΕΣ, Το χειρότερο είναι ότι, όταν ο ΕΛΑΣ διαπίστωσε πως ήταν αδύνατο να διαλύσει τον ΕΔΕΣ μέχρι της 14 Οκτωβρίου, όπως πίστευε, ζήτησε παράταση της εκχειρίας με μετάθεση της ημερομηνίας συναντήσεως με τον Γερμανό αξιωματικό στις 20 Οκτωβρίου (έγγραφο VIII Μεραρχίας Ε.Π. 301/12-10-43 προς τον Δήμαρχο Ιωαννίνων).

Σχετικά με την συκοφαντική εκείνη εκστρατεία κατά του Ζέρβα ο Γούντχαουζ γράφει στο βιβλίο του «Μήλο της Έριδος» (σελ. 78): **«Το ότι ο Ζέρβας δεν το έκανε (να δεχθεί τη γερμανική πρόταση) αποδεικνύεται από δύο γεγονότα:**

Πρώτον, ότι καθ' όλη τη διάρκεια της συναντήσεως με τους εκπροσώπους του Ερυθρού Σταυρού βρισκόταν παρών ένας Άγγλος αξιωματικός που είχε εξαιρετική γνώση της ελληνικής γλώσσας· δεύτερον ότι την συνάντηση ακολούθησε εντός ολίγων ημερών μία από τις διαρκέστερες και πλέον θηριώδεις μάχες που έγιναν μεταξύ Ζέρβα και Γερμανών».

Λεπτομερέστερος είναι ο Τομ Μπαρνς, στην έκθεση του προς το ΓΣΜΑ (13/6/44) όπου περιγράφει την πολεμική συνεισφορά του ΕΔΕΣ, σε αντίθεση του ΕΛΑΣ, ιδιαίτερα κατά τις κρίσιμες στιγμές όπως η συμμαχική απόβαση στη Σικελία, τον Ιούλιο 1943. Μάχες εκ των συστάδην με τον εισβολέα σαν τις επικές του ΕΔΕΣ, στον Αχελώο, το Μακρυνόρος, τη Μενίνα κ.λπ., που να εορτάζονται σαν εθνικές επέτειοι κάθε χρόνο δεν έχει να επιδείξει ο ΕΛΑΣ. Απλώς δεν υπάρχουν. Το 1943, κύρια απασχόλησή του ήταν ο αφοπλισμός των Εθνικών Ομάδων Ανταρτών (Παπαϊωάννου, Ψαρρού, Κρανιά κ.λπ.). Τέλος, θα έπρεπε να ξέρετε κ. Μάγιερ ότι τον Σεπτέμβριο, μετά την επίσκεψη της Επιτροπής του Δ.Ε.Σ., εξακολούθησε άγριο κυνηγητό του ΕΔΕΣ από τους Γερμανούς, ενώ του επιτίθετο και ο ΕΛΑΣ -πού έφθασε μέχρι σχεδόν και τη διάλυση των ομάδων του.

Είναι λυπηρό και απαράδεκτο να γίνονται τέτοιες παραπλανητικές δηλώσεις, που αφορούν στην ιστορία της χώρας μας, σε επίσημες συνεντεύξεις σε κορυφαίες εφημερίδες διεθνούς κύρους, ανεύθυνα και επιπόλαια θα έλεγα. Ελπίζω να μη διαβάσουμε τα ίδια πράγματι στο υπό εκπόνηση νέο βιβλίο σας κ. Μάγιερ.

Με τιμή Θεμιστοκλής Μαρίνος

Ο «καπετάνιος» του ΕΛΑΣ, Γεράσιμος Μαλτέζος (ψευδώνυμο «Τζουμερκιώτης»), αναφέρει σχετικά στο βιβλίο του «ΕΑΜ-ΕΛΑΣ - Αναμνήσεις» (σελ. 190-191):

[...] Ο Ζέρβας στις προτάσεις αυτές δεν έδωσε αμέσως απάντηση και δήλωσε,

ότι θα αναφερθεί στο Σ.Μ.Α. (Στρατηγείο Μέσης Ανατολής) στις διαταγές του οποίου υπάγονται τα τμήματά του και ότι θα συμμορφωθεί με τις εντολές και οδηγίες του Σ.Μ.Α.

Και ο Ζέρβας την ίδια μέρα, ώρα 22:00 έστειλε στο Σ.Μ.Α. τηλεγράφημα, αριθ. 11563 στο οποίο έγραφε:

Επιτροπή αποτελουμένη [...] ανακοίνωσαν, ότι έλαβαν εντολήν παρά γερμανικών στρατιωτικών αρχών προβεί εις διαπραγματεύσεις με αρχηγόν εθνικών ομάδων ΕΔΕΣ, στρατηγόν Ζέρβαν, προς κατάπαυσιν παρενοχλήσεων γερμανικών στρατευμάτων τα οποία μόνον κατόπιν τούτου θα παύσουν να πυρπολούν άπασαν την ύπαιθρον φονεύοντες και τυφεκίζοντες κατοίκους υπαίθρου και πόλεων. ΣΤΟΠ.

Γερμανικοί αρχαί είναι διατεθειμένοι να στείλουν Γερμανόν αξιωματικόν στον στρατηγόν Ζέρβαν διά περαιτέρω διαπραγματεύσεις σκοπούσας προσωρινήν παύσιν εχθροπραξιών μεταξύ ΕΟ Ελλήνων ανταρτών και Γερμανικού Στρατού ΣΤΟΠ. Διαμαρτυρηθείς διά πρωτοφανείς βαρβαρότητας Γερμανικού Στρατού εναντίον αμάχου πληθυσμού εδήλωσα, ότι θα αναφερθώ εις Γενικόν Στρατηγείον Μέσης Ανατολής και συμμορφωθώ με εντολάς και οδηγίας του. ΣΤΟΠ.

Προτάσεις υποβάλλονται από διοικητήν Σώματος Γερμανικού Στρατού και αρχηγόν Λαντς και διοικητήν Γερμανικής Μεραρχίας στρατηγόν Σέμπλερ, παραμένοντας εις Ιωάννινα ΣΤΟΠ.

Να σταλεί μερίμνη σας Κοινόν Γενικόν Στρατηγείον.

4Α0.43 ώρα 22 — Στρατηγός Ζέρβας.

Έχει ιδιαίτερη σημασία η παράθεση του τηλεγραφήματος απ' τον Μαλτέζο, που επιβεβαιώνει τον Μαρίνο, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου του αποτελεί έναν λίβελο εναντίον του Ζέρβα. Βεβαίως, την παράθεση αυτή την κάνει για ν' αποδείξει στη συνέχεια, κάνοντας διάφορες ερμηνείες, ότι τα πράγματα δεν είναι έτσι όπως ακριβώς δείχνουν. Ξεκινά μάλιστα το συγκεκριμένο κεφάλαιο, με τη φράση: «Είναι ένα αναμφισβήτητο ιστορικό γεγονός...» (δηλαδή ο συγκεκριμένος ισχυρισμός περί συνεργασίας Ζέρβα-Γερμανών). Στη συνέχεια αποκρύπτει την αλήθεια όταν γράφει, λίγο παρακάτω, ότι «η Μεραρχία ζήτησε οδηγίες από το Γενικό Αρχηγείο του ΕΛΑΣ, που απάντησε άμεσα τηλεφωνικά και απαγόρευσε κάθε συζήτηση με τους Γερμανούς». Η Μεραρχία είχε ήδη δεχθεί την ανακωχή με τους Γερμανούς (την οποία απέρριψε ο Ζέρβας), αλλά όπως φαίνεται, ο Μαλτέζος θεωρεί το γεγονός αυτό, ως μια ασήμαντη λεπτομέρεια για να το αναφέρει...

Το ίδιο έγγραφο, καθαρογραμμένο:

ΕΛΑΣ

VIII Μεραρχία

Επιτ. Γραφείον Αριθ. Πρωτ. ΑΠ 292

10/10/43

Η VIII Μεραρχία προς το Γενικόν Στρατηγείον ΕΛΑΣ

Λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω τα εξής: Σήμερον αφίχθη εις τα Γραφεία μας προερχόμενη εξ Ιωαννίνων, αφού προηγουμένως διήλθεν του Γενικού Αρχηγείου ΕΔΕΣ, Επιτροπή αποτελούμενη εκ του Δημάρχου Ιωαννίνων Βλαχλείδου αντιπροσώπου Μητροπολίτου Ιωαννίνων αρχιμανδρίτου, ιδιώτου Ιωαννίνων Δούμα Δημητρίου και αντιπροσώπου του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού Βίκελ μετά του διερμηνέως Καραβά, κατοίκου Αθηνών και μας ανεκοίνωσαν τα εξής: Κατόπιν συστάσεως των Γερμανών γενομένων εξ αφορμής των εκτελεσθέντων σαμποτάζ και του φόνου του Γερμανού Συν/χου Διοικητού Συντάγματος επί της οδού Ιωαννίνων Πρεβέζης εξήλθον της πόλεως των Ιωαννίνων προς συνάντησιν των οργανώσεων ΕΔΕΣ και ΕΑΜ εις ας να προτείνουν όπως παύσουν κάθε ενέργειαν εναντίον των Γερμανών αναλαμβάνοντες την υποχρέωση απέναντι των ανταρτών όπως σταματήσουν κάθε εκδήλωση αντιποίνων εις βάρος του αμάχου πληθυσμού και κάθε ενέργειαν εναντίον των ανταρτών. Προς μεγαλύτεραν επιβεβαίωση τούτου προτείνουν όπως την 14ην τρέχοντος μηνός γίνει συνάντηση αντιπροσώπων των ανταρτών ΕΛΑΣ και ΕΔΕΣ αφ' ενός και Γερμανού αξ/κού αφ' ετέρου προς καθορισμόν περισσοτέρων λεπτομερειών του όλου ζητήματος, διατηρώντας τας κατεχόμενας νυν θέσεις μας μέχρι της 14ης τρέχοντος.

Ημείς υπεσχέθημεν μέχρι 14ης τρέχοντος να σταματήσωμε κάθε εχθρικήν ενέργειαν εναντίον των Γερμανών με την ανάληψιν εκ μέρους των της υποχρεώσεως να παύσουν τα αντίποινα εις βάρος του πληθυσμού και κάθε ενέργειαν εναντίον μας. Επίσης υπεσχέθημεν και την συνάντηση μετά του Γερμανού Αξ/κού την 14 τρέχοντος με την προϋπόθεση ότι μέχρι της ημέρας

εκείνης θα έχομεν λάβει τας οδηγίας σας. Ομοίαν υπόσχεσιν έδωσε και η οργάνωσις του ΕΔΕΣ. Η επιτροπή της πόλεως των Ιωαννίνων μας εξέθεσε με τα μελανώτερα χρώματα τας αφάνταστους αγριότητες και την έκταση των καταστροφών αίτινες εγένοντο εις βάρος τον άμαχου πληθυσμού των περιοχών των ευρισκομένων πέριξ των οδών και πόλεων εφ' ολοκλήρου της Ηπείρου, και αίτινες είναι ανώτεροι πάσης περιγραφής, σημειωτέον ότι εις τας εκτελέσεις και τα παντός είδους κακουργήματα και λεηλασίες πρωτοστατούν Αλβανοί εκ Τσαμουριάς εις τας περιοχάς Φαναριού Φιλιατών Ηγουμενίτσας, και αν εξακολουθήσουν θα ερημωθή τελείως η Ήπειρος.

Υποβάλλει θερμήν παράκλησιν να εξετασθή το ζήτημα τούτο μετά της μεγαλυτέρας ευμενείας και δια την από της καλής του πλευράς καθ' όσον σήμερον ευρίσκεται εις την ύπαιθρον πληθυσμός (80.000) ογδόντα χιλιάδων ατόμων και πλέον άστεγος.... άνευ ουδενός ρουχισμού και μέσων διατροφής.

Ο Ελβετός αντιπρόσωπος του Ερυθρού Σταυρού Βίκελ μας εδήλωσε τα εξής. Ανεχώρησε εξ Ιωαννίνων μίαν ημέραν βραδύτερα από την επιτροπήν της πόλεως δια να συνάντηση και ενεργήση από κοινού μετ' αυτής δια την επιτυχίαν των ανωτέρω αναφερομένων κινούμενος μόνον από ανθρωπιστικά αισθήματα και ουχί από άλλην αιτίαν. Εκ της περιηγήσεως που έκανε ανά την Ήπειρον εις την οποίαν ήλθε απλώς και μόνον δια την επίλυσιν του επισιτιστικού της ζητήματος διεπίστωσεν ότι ως έχει δημιουργηθεί κατάστασις εν Ηπείρω κατόπιν της εφαρμογής αντιποίνων κλπ. ότι είναι αδύνατος η διατήρησις του πληθυσμού εις την ζωήν τόσον των ευρισκομένων εις τας πόλεις όσο και των ευρισκομένων εις την ύπαιθρον, άνευ της ταχείας βοήθειάς των δια τροφίμων εκ μέρους του Ερυθρού Σταυρού εις μεγάλην ποσότητα καθ' όσον η παραγωγή εις την Ήπειρον κατεστράφη. Ο ίδιος ο Βίκελ μας εδήλωσε ότι αφίχθη εις Ήπειρον δια να ρύθμιση το ζήτημα τούτο δια της αφίξεως ατμοπλοϊκώς τροφίμων εις τας περιοχάς Πρεβέζης Ηγουμενίτσης Πάργας εξασφαλίσας μάλιστα και την μεταφοράν των τροφίμων εις το εσωτερικόν δια Γερμανικών αυτοκινήτων της καυσίμου ύλης ήτις θα εδίδετο προς τον σκοπόν τούτον επιστρεφόμενη εις τους Γερμανούς εκ μέρους του Ερυθρού Σταυρού εις τον Πειραιά. Επίσης μας εδήλωσεν ότι εις συνομιλίαν του μετά του Γερμανού αντιστράτηγου Λάνς ότι ο τελευταίος ούτος είπεν εις περίπτωσιν καθ' ην

ήθελον εξακολουθήσει εκ μέρους των ανταρτών αι τοιούτου είδους ενέργειαι και σαμποτάζ θα ευρέθη εις την ανάγκην να εφαρμόση εναντίον του πληθυσμού τα μέτρα τα οποία έλαβαν οι Βούλγαροι εις τας υπ' αυτών κατεχόμενας περιοχάς. Επίσης μας είπεν ότι εάν δεν ληφθεί απόφασις προς διευθέτησιν κάπως του ζητήματος τούτου ότι φοβείται μήπως οι Γερμανοί δεν του επιτρέψουν να επιτέλεση το επισιτιστικόν του έργον δια το οποίον αφίχθη εις την Ήπειρον.

Πληροφορούμεθα ότι η οργάνωσις του ΕΔΕΣ κατά την επικείμενην συνάντησιν μετά του Γερμανού αξ/κού την 14ην τρέχοντος προτίθεται να προτείνει συν τοις άλλοις και τους εξής όρους. 1) Απόλυσιν ομήρων 2) να σταματήσουν οι εκτελέσεις κατά του αμάχου πληθυσμού 3) Να αποπλισθούν αι μειονότητες 4) Να ισχύουν οι Ελληνικοί Νόμοι δια τους Έλληνες υπηκόους 5) οι αντάρτες του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ να θεωρηθούν ως τακτικός στρατός.

Εφ' όλων των ανωτέρω ζητημάτων παρακαλούμεν να έχομεν άμεσην απάντησίν σας και οδηγίας σας πως δέον χειρισθώμεν το όλο ζήτημα. Σημειωτέον την 14ην τρέχοντος θα γίνει συνάντησις με τον Γερμανόν αξ/κόν και δέον να έχουν φθάσει εις ημάς ενωρίς την προηγουμένην.

(υπογραφές)

Π. Νάσσης

Ι. Κατσαντώνης

Από την άλλη πάντως, θα ήταν αφέλεια να νομίζει κάποιος ότι ο Ζέρβας ήταν το «καλύτερο παιδί». Υπάρχουν ενδείξεις ότι ασχολήθηκε για κάποιο διάστημα με την «μαύρη αγορά». Στο βιβλίο του Μαλτέζου υπάρχουν εκτενείς αναφορές, οι οποίες πάντως θα πρέπει να εξετάζονται και να διασταυρώνονται με άλλες πηγές, καθώς η αξιοπιστία του δεν είναι και το δυνατότερό του σημείο, ενώ υπάρχουν πολλές αντιφάσεις και αποσιωπήσεις γνωστών γεγονότων. Παράδειγμα: Σε σχέση με τα Δεκεμβριανά του '44, ο Μαλτέζος αναφέρει ότι χιλιάδες κάτοικοι της Αθήνας,

ακολούθησαν τον ΕΛΑΣ στην υποχώρησή του. Αυτό που «ξεχνά» ν' αναφέρει -κι έτσι για κάποιον που δεν είναι γνώστης των γεγονότων της περιόδου αυτής, δημιουργείται μια τελείως στρεβλή εικόνα της ιστορικής πραγματικότητας-, είναι ότι αυτοί οι χιλιάδες που «ακολούθησαν» τον ΕΛΑΣ, ήταν όμηροί του και φυσικά δεν τον «ακολούθησαν» με τη θέλησή τους...

Ο ταγματάρχης Κρις Γουντχάουζ (ηγετικό στέλεχος της συμμαχικής στρατιωτικής αποστολής στην Ελλάδα) μάλιστα, προσθέτει μια ακόμη ενδιαφέρουσα παράμετρο στο όλο θέμα, που αφορά την πρωτοβουλία της επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού...

Και μόνο η πιο φοβερή κατηγορία απ' όλες αποσιωπήθηκε. Είχε αποκαλυφθεί τυχαία από τον αρχηγέοντα της ΣΣΑ, ότι οι εκπρόσωποι του Ερυθρού Σταυρού, τους οποίους είχαν στείλει οι Γερμανοί στα βουνά για να κανονίσουν ανακωχή με τους αντάρτες, είχαν αποτύχει με τον Ζέρβα, αλλά είχαν επιτύχει με έναν σχηματισμό του ΕΛΑΣ. Η απόφαση ανώτατης αρχής, να μη δοθεί δημοσιότητα σ' αυτή την ανοησία, ίσως να υπαγορεύθηκε από το ανησυχητικό γεγονός, ότι ένας Βρετανός αξιωματικός είχε αναμιχθεί σε παρόμοιες ανορθόδοξες διαπραγματεύσεις με τους Γερμανούς στην Αθήνα.

Ο συνταγματάρχης Έντι Μάγιερς (αρχηγός της συμμαχικής στρατιωτικής αποστολής στην Ελλάδα), στο βιβλίο του «Η ελληνική περιπλοκή», χαρακτηρίζει την φημολογία για συνεργασία Ζέρβα-Γερμανών, ως μια «έξυπνα στημένη διάδοση των Γερμανών ότι ο Ζέρβας συνεργαζόταν μαζί τους» και συμπληρώνει σε άλλο σημείο πως «οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ χτυπούσαν και τους οπαδούς του Ζέρβα σ' ολόκληρη τη χώρα, "γιατί ο Ζέρβας συνεργαζόταν με τον εχθρό"».

Προς συμπλήρωση κι επιβεβαίωση των όσων αναφέρει ο Γουντχάουζ κι ο Μαρίνος παραπάνω, παρατίθενται τα έγγραφα που επιβεβαιώνουν την ανακωχή ΕΛΑΣ-Γερμανών, καθώς και την αίτηση εκ μέρους του ΕΛΑΣ, για χρονική της επέκταση.

Παραδοχή από μέρους του ΕΛΑΣ, ότι γίνονται συζητήσεις για ανακωχή με τους Γερμανούς...

Διαταγή

Μέχρι νεωτέρας διαταγής παύσατε πάσαν ενέργειαν εναντίον Γερμανών είτε εις τας οδούς είτε εις την ύπαιθρον έστω και μεμονωμένα.

Πλην της περιπτώσεως επιθέσεως εκ μέρους των Γερμανών. Να ειδοποιηθώσι σχετικώς διά του ταχύτερου μέσου άπαντα τα τμήματα υμών και το εφ ΕΛΑΣ περιοχής προς πρόληψιν ενεργειών εκ μέρους του.

Η παρούσα εκτελεσθή πιστώς εκ παραλλήλου όμως να μην χαλαρωθώσι τα μέτρα ασφαλείας σας.

Τα ανωτέρω μέτρα λαμβάνονται καθ' όσον οι Γερμανοί επρότειναν επαφήν με εκπροσώπους ανταρτικών δυνάμεων ίνα προτείνουν όρους παύσεως ενεργειών εναντίον αμάχου πληθυσμού και ανταρτών, υπό τον όρον ελευθερίας οδικών συγκοινωνιών και παύσεως ενεργειών ανταρτών εναντίον τους.

Δια νεωτέρας μας διαταγής θα σας γνωστοποιήσωμεν αποτελέσματα συναντήσεώς μας.

6.10.43

Παραλήπτες
VIII Μεραρχία
15,24, 3/40, 85 Συντάγματα

Κοινοποίηση

Γεν. Στρατηγείον Υ.Τ.Α.

(υπογραφές)

Π. Νάσσης

Κατσαντώνης

Επιβεβαίωση για το ότι ο ΕΛΑΣ έχει ζητήσει απ' τους Γερμανούς, παράταση της προαναφερόμενης πραγματοποιημένης -τελικώς- ανακωχής...

Σπ' 24 και 15 3/10/43

Σας γράφω, να είναι καθαρό το κείμενο
και να αποδοθεί 25% έκτακτη έκδοση μέχρι
συνολικά 10%, σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11

της 2ης προνομίου 3/4 ο έκτακτη έκδοση...
από τον νόμο 2802/20 του 1900 και 10% έκτακτη
και 10% έκτακτη έκδοση σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11
και 12 του νόμου 2802/20 του 1900.

Την 12η 10/43 έκτακτη έκδοση...
και 25% έκτακτη έκδοση σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11
συνολικά 10% έκτακτη έκδοση.

Συμπληρωματικά προς όσα προκύπτουν...
συνολικά 10%.

Προσέχω να σας ενημερώσω...
και 20% έκτακτη έκδοση...
και 10% έκτακτη έκδοση...
συνολικά 10%.

Παραμένω στην υπηρεσία...
και 10% έκτακτη έκδοση...
συνολικά 10%.

13/10/43

Η ΕΠΛ Αποστολή

Διεύθυνση

Προσέχω

Το Π. Γραφείο

(Signature)

Το ίδιο έγγραφο, καθαρογραμμένο:

Αρ. 302

Προς τα 24 και 15 Συντάγματα

Σας γνωρίζομεν ότι η εκκαθάρισις τμημάτων ΕΔΕΣ εις την περιοχήν 85ου Συντάγματος ετερματίσθη μέχρι περιοχής Κράψης, συλληφθέντων Λυγεράκη και Κωνσταντινίδη. Εις την περιοχήν 3/40 Συντάγματος πληροφορίαί ιδιωτικάί φέρουν αφοπλισθείσαν ομάδα ΕΔΕΣ εις Φτέρη και ότι ο Τζουμερκιώτης ευρίσκετο την 10ην τρέχοντος εις Χώσεψην. Τμήματα ΕΛΑΣ Δυτικής Στερεάς εκινήθησαν προς κέντρα Ζέρβα.

Τμήματα 9ης, 10ης και 1ης Μεραρχίας ενούμενα μετά του 15ου Συν/τος εξακολουθήσουν εκκαθάρισιν περιοχής Τζουμέρκων. Γνωρίσατε μας αμέσως πορείαν εκκαθαρίσεως σας.

Εζητήθη από Γερμανούς εκ μέρους μας παράτασις εκεχειρίας μέχρις 20ης τρέχοντος μέχρι της οποίας δεν θα προβήτε εις ουδεμίαν επιθετικήν ενέργειαν κατ' αυτών.

Ανεξακρίβωτοι πληροφορίαί φέρουν συλληφθέντα Στρατηγόν Νάσσην, ευρισκόμενον μόνον καθ' οδόν δι' υπηρεσίαν προ της ενάρξεως της εκκαθαρίσεως.

13.10.1943

Η VIIIη Μεραρχία
(υπογραφές)
Πίσπιρης
Κατσαντώνης

Διά την ακρίβειαν
Το IIον Γραφείον

Είναι περιττό να ειπωθεί, ότι ο Μαλτέζος δεν λέει λέξη στο βιβλίο για τα παραπάνω έγγραφα (και για πολλά άλλα...), αν και δρούσε ως «καπετάνιος» σ' εκείνη την περιοχή και βρισκόταν κοντά στον Βελουχιώτη και δεν μπορεί να δηλώνει άγνοια, ακόμη κι εκ των υστέρων (το βιβλίο του γράφτηκε στη δεκαετία του '80).

Ο Ζέρβας ενημερώνει το στρατηγείο στο Κάιρο, ότι έγινε παραλήπτης (νέας) γερμανικής πρότασης γι' ανακωχή, ενώ την ίδια στιγμή δέχεται επίθεση απ' το ΕΑΜ. Ενημερώνει επίσης, πως έχει βάσιμες πληροφορίες, ότι οι Γερμανοί βρίσκονται ενώπιον προθέσεως γι' αποχώρηση απ' την Ελλάδα και καταλήγει στην διαπίστωση, πως η επίθεση του ΕΑΜ εναντίον του ΕΔΕΣ, δεν είναι άσχετη με την φημολογούμενη γερμανική αποχώρηση...

ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΣΥΜΜΑΧΙΕΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Κ Α Ι Ρ Ο Ν

Ἀρχηγός Γερμανικοῦ Στρατοῦ Ἡκείνου, Χτρατηγός Λένς, εἰδοποιεῖται ὅτι ἐπιδοματὶ ἀπεσταίλη Ἀρχηγόν Ἐπιτελείου του Συνταγματάρχη Μπίελ καὶ Ἀρχηγόν Πρωτοπέ Ρούνγκεν ἵνα μεταδύσθων εἰς ἡμᾶς γνώμας Ἀνωτάτης Γερμανικῆς Γενικῆς Διοικήσεως περὶ συνάψεως ἠνωτικῆς Στέπ. Πραεσθῆται ὅτι ἐνὸς πρέστιος γίνεται κατόπιν ἐξουσιοδοτήσεως παρὰ τῆς Ἀνωτάτης Γερμανικῆς Διοικήσεως ἐκείνου Στέπ. Σητεῖ ἀντιπροσωπεῖ μας συναντηθεῖν μετ' αὐτῶν εἰς τόπον τὸν ὁποῖον νό θάρομεν ἡμεῖς ἐγγὺς τῆς ἀφορίας Ὄβεϋ Ἀρτις - Ἐκωνίνων Στέπ. Ἀφήντοια ὅτι ἠνωθεῖ Γενικόν Στρατηγέτον Μέσης Ἀνατολῆς ἵνα τοῦτε διατάξη σχετικῶς Στέπ.-

Πληροθεῖται βῆσαιμι πᾶσιν Γερμανοῖς ἀπορρασιζόμενοι ἀπορρασεῖται Ἑλλήτες Στέπ. Ἀναθεῖται προεσθῆται ὅτι ἄδην γινεῖται ἐπιθέσεως τοῦ Ε Α Μ ἐκόν τῶν μας ἀναγκάζονται ἀπευθῆται τμηματὰ μου ἀπὸ προυλοικῆς, ἵνα ἀντιπροσθῆται προεσθῆται προυλοικῆς Ἐκωνίνων Στέπ.- Ἀπὸ τῆς ἐκόντης πετάσεως ὀκτωβρίου εἰν θά εἶναι προυλοικῆς μετὰ Γερμανοῖς καὶ ἴσως Ε Α Μ μετὰ συνηκοντρομῆς ἐπιθέσεως του Ἡκείνου ἐναντίον μας Ἐκόν. Τμηματὰ μου Θεσσαλίας ἀγρονέονται εἰν μετὰ κατὰ Ε Α Μ Στέπ.- ἄδην ὀκτῆται ἀσχετος ἡ Γενικῆ τοῦ Ε Α Μ ἐπιθέσεως ἐκόν τῶν μας μετὰ τῆν ἀπόρρασιν ἀπορρασεῖται Γερμανῶν Στέπ.- Ε Α Μ ἐπιχερῆται γινεῖ κόντῶν Ἑλλήτες ἠὶ τῶν ἄλλων περὶ τῆς ἀπορρασεῖται Συμμαχικῶν Στρατευόμενῶν εἰς Ἑλλήτες Στέπ.- Περὶ τῆς αὐτῆς καταστάσεως διατεῖται Πηλέμου κατὰ Γερμανῶν καὶ Ἑκωνίνων παρακαλῶ διατάξετε ἡμᾶς, ὅ, τι νομίζεταί καλόν περὶ Στέπ.- Ἐπεθῆται γινεῖται προυλοικῆς περὶ ἀνωτικῆς Γερμανῶν Στέπ.- Περὶ τοῦτε θύναται ἀπεσταίλω δὺ Ἀξιωματικοῦς Ἐπιτελείου μου συναντηθεῖν μετὰ δὺ Γερμανῶν ἀπεσταλμένων Στέπ.- Τελευτετρόπος θά ἀκούσθωμεν ἀπὸ στέματος Γερμανῶν τί ζητεῖται καὶ ἐπιτελεθῆται ἀπορρασεῖται προυλοικῆς τῶν Στέπ.- Κατατάξετε Ἀξιωματικοῦς περὶ τοῦτε ἔχομεν Στέπ.-

12 Ὀκτωβρίου 1943.-

N. I. E. P. B. A. I.

Στο βιβλίο «Ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος», του Ντέιβιντ Κλόουζ, στην επιμέλεια του οποίου συμμετείχε, μεταξύ άλλων, κι ο Θάνος Βερέμης, ερμηνεύεται και παρουσιάζεται μια πραγματικότητα, που είναι ενάντια στα υπάρχοντα στοιχεία...

Κι ενώ η αρχικά θετική ανταπόκριση των τοπικών διοικήτων του ΕΛΑΣ

απορρίφθηκε ξερά από το αρχηγείο του ΕΛΑΣ, ο Ζέρβας άρχισε παρατεταμένες επαφές που τις διέκοψαν οι Γερμανοί μόνο όταν αντιλήφθηκαν ότι υπήρχε βρετανική ανάμιξη, που είχε για σκοπό την καθυστέρηση των εκκαθαριστικών επιχειρήσεών τους.

Εν πάση περιπτώσει, τα γεγονότα που ακολούθησαν λίγες ημέρες αργότερα, διαψεύδουν έτσι κι αλλιώς τον ισχυρισμό περί συνεργασίας Ζέρβα-Γερμανών, καθώς στα τέλη Οκτωβρίου του '43, πραγματοποιήθηκε μάχη εκ παρατάξεως, μεταξύ ΕΔΕΣ και της γερμανικής ορεινής μεραρχίας «Εντελβάις». Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί, πως σ' αυτή τη μάχη, ο ΕΔΕΣ είχε ν' αντιμετωπίσει ταυτόχρονα και τον ΕΛΑΣ που τον χτυπούσε από πίσω.

Στις 10 Νοεμβρίου, δίνεται σαφής εντολή από το Γενικό Στρατηγείο Ηπείρου του ΕΛΑΣ προς τα κατά τόπους στρατιωτικά κλιμάκια στην Ήπειρο: «Όλες οι δυνάμεις σας εναντίον του ΕΔΕΣ και μόνον»...

Ε.Δ.Α.Σ.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ
ΚΑΙΜΑΚΙΟ ΗΠΕΙΡΟΥ
Αρ. 35.-(35)

12

15-11

~~SECRET~~

Στρατηγόν ΝΑΣΗΝ
Στρατιωτικόν Ἀρχηγόν VIII Μεραρχίας

ΜΕΛΙΣΟΥΡΓΟΥΣ

ν. Ἐπειδὴ δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἂν κατορθώσατε μέχρι οἱ μέρων νὰ ἔλθετε εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὰ υπόλοιπα τμήματα τῆς Μεραρχίας σας (15, 24, 85 Σύντάγματα) εἰς τὸν ἐκποδω-
πόν Ε.Δ.Μ. παρὰ τῆς Μεραρχίας σας συναγ. ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΝ ἀπε-
στείλαμεν τὴν συνημμέναν ὑπ' ἀριθ. 34 διαταγὴν μας.

Λαμβάνοντες γνῶσιν τῆς ἀνωτέρω διαταγῆς καὶ ὑμεῖς παρακαλοῦμεν ὅπως καὶ δι' οἰασδήποτε ἄλλης ὁδοῦ ἠθέλα-
τε κίβηαι δυνατῆς προσπαθήσατε νὰ ἔλθετε εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὰ Σύντάγματά σας καὶ διατάξατε, κοινοποιούντες καὶ τὴν παρούσαν μας αὐτοῖς, ὅπως ἀποστείλουν τὸ ταχύτερον τὰς ζητούμενας δυνάμεις. -

Δέον νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι τὰς τεθησομένας ὑπὸ τὰς διαταγὰς σας ἐν λόγῳ δυνάμεις, θέλετε χρησιμοποιή-
σει ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ ΕΔΕΣ μετὰ βᾶσιν νεωτέρων ὁδηγιῶν μας. -

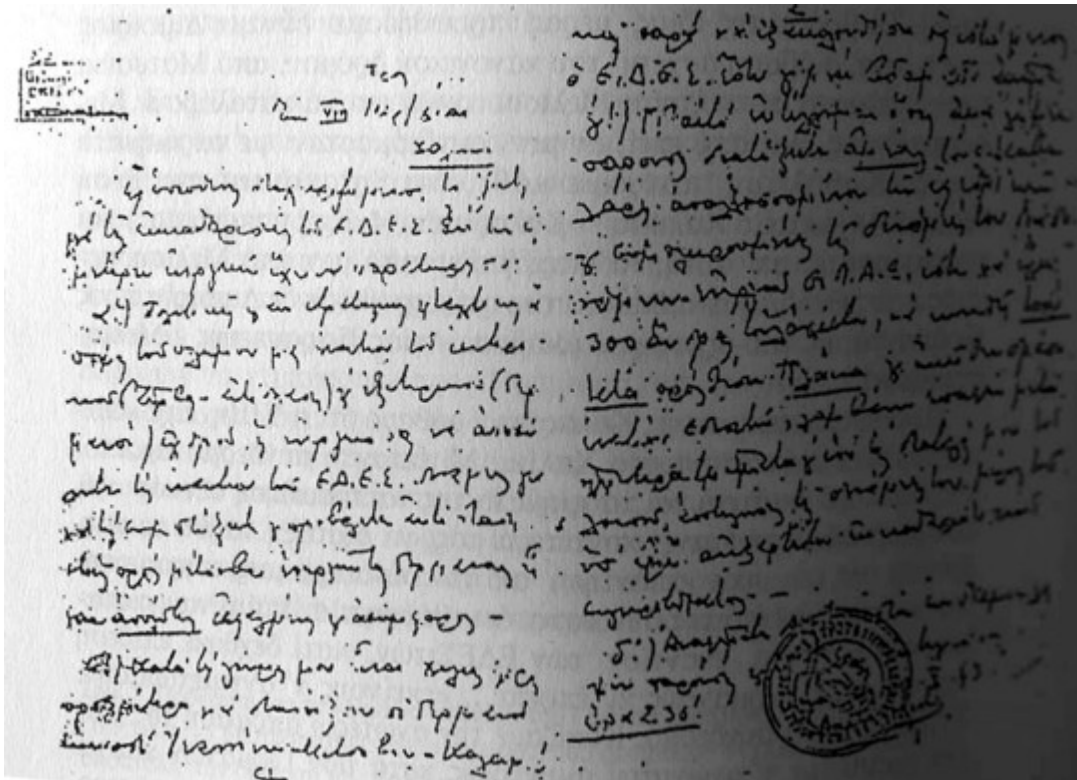
Κοινοποιήσις

Συναγ. ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΝ ν
Ἀπόσπασμα ΑΡΕΘΑ
42ον Σύνταγμα
Γεν. Στρατηγεῖον

Σ. 4

103

Ο Ἄρης Βελουχιώτης, δίνει ξεκάθαρη ἐντολή: «Ἐπιτεθεῖτε στον ΕΔΕΣ κι αφήστε τους Γερμανούς ἡσυχούς»...

Το ίδιο έγγραφο, καθαρογραμμένο:

Προς την VIII Μεραρχίαν Χαλίκι

Ως υπεύθυνος διαχειριζόμενος το ζήτημα της εκκαθάρισεως της ΕΔΕΣ επί των υμετέρων ενεργειών έχω να παρατηρήσω:

α) Πολιτικώς και από στρατηγικής και τακτικής άποψης του πόλεμου μας εναντίον του εσωτερικού (Ζέρβας - Αντίδραση) και εξωτερικού (Γερμανοί) εχθρού, η ενέργειά σας να αποσύρετε τις εναντίον του δυνάμεις για να συμπύξετε και προβάλετε αντίσταση προς το Μέτσοβον ενεργούντες Γερμανούς, είναι απολύτως εσφαλμένη και ασύμφορος.

β) Κατά την γνώμη μου είναι χίλιες φορές προτιμότερο να διανοίξουν οι Γερμανοί την οδόν Ιωαννίνων - Μετσόβου - Καλαμπάκας, παρά να εξακολουθήσει υφιστάμενος ο ΕΔΕΣ, έστω για μια εβδομάδα ακόμη.

γ) Γι' αυτό εντέλλομαι όπως άμα λήπει παρούσης διατάξητε αμέσως τον Καβαλάρη, απαλλασσόμενου του εφεδρικού και συμπληρωμένης της δυνάμεως του διά δυνάμεων ενεργού ΕΛΑΣ, ώστε να έχει 300 άνδρας τουλάχιστον, να κινηθή ταχύτατα προς θέση Πλάκα εκείθεν δράση εναντίον Εδεσιτών, λαμβάνων

επαφήν με τα ημέτερα τμήματα και υπό τας διαταγάς μου, του λοιπού αποτελούσης της δυνάμεώς του μέρους του υπ' εμέ ανεξαρτήτου εκκαθαριστικού συγκροτήματος.

δ) Αναφέρατε διά του ιδίου συνδέσμου λήψιν παρούσης και έναρξιν εκτελέσεως.

Ώρα 2.30'

Καλαρύτες 20 - Χ - 43

(σφραγίδα και υπογραφή)

Άρης Βελουχιώτης

Εδώ διαψεύδονται οι ισχυρισμοί των Κλόουζ-Βερέμη και ΣΙΑ, που παρουσιάζουν σαν επιτιθέμενο τον ΕΔΕΣ κι αμυνόμενο τον «αδύναμο» ΕΛΑΣ: «Από την άλλη πλευρά, ο Ζέρβας κάθισε φρόνιμος στο μεγαλύτερο διάστημα του Νοεμβρίου, και δεν δοκίμασε να εκμεταλλευτεί την αδυναμία του ΕΛΑΣ».

Λίγον καιρό αργότερα, εκδίδεται διαταγή του Ζέρβα προς τις δυνάμεις του, να είναι σ' επιφυλακή, λόγω ενδεχόμενης σύγκρουσης με τους Γερμανούς, κάτι για το οποίο, φυσικά, δεν θα έπρεπε ν' ανησυχεί εάν συνεργαζόταν μαζί τους, όπως υποστηρίζει ο Μέγιερ...

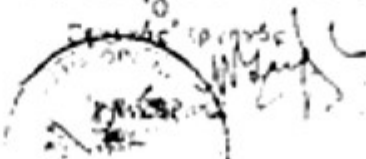
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΠΡΟΪΚΑΤ' ΑΡΧ. ΓΕΩΓ. (Γραφείον Ηνω)
.....
ΑΡ.ΠΡ.Λ.1127

ΔΙΑΤΑΓΗ

Πληροφορίες πάσαν εξ' αργης φέρουσ (10-2-44 ὡρα 17.00') δεῖ οἱ Γερμανοὶ εἶς πρὸς εὐδοκίαν πρὸς συνάντησιν ἐπιτιθέσθαι μετ' ἡμῶν ἐγγύτητον.
-Καθὼς τὸ ἐπίσημον ἰσχυρισμὸν μᾶλλον ἔστιν ὅτι δεῖν πληροφορίαν κατέχον καὶ λέγοντες ἀνὰ τὸν καιρὸν.
-Ἐπιφυλάττειν ἐπιτηδευτικῶς εἰς τὴν ἐκτελέσειν ἀποστολῆς. Διὰ τῆς πρώτης παρατηρήσεως τῶν ἡμετέρων ἐπιτηδευτικῶν καὶ ἡμῶν.

ΠΡΟΣΤΑΧΙΣΤΑΙ
-Λεωνίδας Σακελλαρίου Κ.
-Μιχαὴλ Τσιγγός Γ.
-Κωνσταντῆς Τσιγγός Γ.
-Μιχαὴλ Τσιγγός Τσακωτοπούλου
-Κωνσταντῆς Τσιγγός

Καλαρύτες 14-2-44 ὡρα 12-30'

Το ίδιο έγγραφο, καθαρογραμμένο:

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΟΡΕΙΝΗ ΕΛΛΑΣ
ΕΘΝΙΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΝΤΑΡΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΟΝ ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ (Γραφείον ΙΙον)
ΑΡ. ΠΡΩΤ. 1127

ΔΙΑΤΑΓΗ

Πληροφορία εξ Αρτης φέρουν (10-2-44 ώρα 17 00') ότι οι Γερμανοί θα προσπελάσουν προς συνάντησιν τμημάτων μας το ταχύτερον.

Κατόπιν τούτου Μονάδες μας έχουν υπ' όψιν πληροφορίαν τούτην και λάβουν ανάλογα μέτρα.

Επίσης εγκαταστήσουν παρατηρητάς ιδιώτας εις μεμακρυσμένην απόστασιν από χώρους οθαμεύσεώς των διά την έγκαιρον προειδοποίησίν των και ημών.

Σ.Δ.Γ.Α. 14-2-44 ώρα 12.30'

Ο Γενικός Αρχηγός
(σφραγίδα και υπογραφή)
Ν. ΖΕΡΒΑΣ

ΠΑΡΑΛΗΠΤΑΙ

- Αντ/χης Παπαθανασίου Κ.
- " Αγόρος Γ.
- Επίλαρχος Ζορμπαλάς Γ.
- Δ/της Τάγματος Παπαδοπούλου

— Αρχηγείον Ηπείρου.

Τον Μάιο του '44, ο Ζέρβας στέλνει συγχαρητήριο τηλεγράφημα σε μονάδες του ΕΔΕΣ, για τις στρατιωτικές επιτυχίες εναντίον των Γερμανών...

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΟΡΕΙΝΗ ΕΛΛΑΣ
ΕΘΝΙΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΝΤΑΡΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΗΓΕΙΩΝ
Ε Π Ι Τ Ε Λ Ε Ι Ο Ν
Γραφείον ΙΙΙον
Αρ. Πρωτ. 8037

Αρ. Θ. Πρωτ. 1001
ΔΙΑΤΑΓΗ 14/6

Ἐχων ὑπ' ὄψιν μου τὰς διεξαχθείσας ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῶν Γερμανῶν κατὰ τὴν 23ην καὶ 24ην Μαΐου ε.ε. εἰς τὰς περι- οχὰς ΝΙΚΟΛΙΤΣΙ-ΠΡΟΣΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ- καὶ ΚΡΑΝΙΑ-ΑΝΩ ΚΟΤΣΑΝΟΠΟΥΛΟ κατὰ τῶν Μονάδων τῆς ΙΧ Μεραρχίας, ἤτοι 24ου Συντάγματος, Ταγμα- τος Σουλίου καὶ ΙΧ Λόχου Στρατηγείου,

Σ Υ Γ Χ Α Ι Ρ Ο Μ Ε Ν

ἄκαντας τοὺς Διοικητὰς, Ἀξιωματικούς καὶ ὁκλίτας, ὡς καὶ τὸ Ἐκτελεστικὸν τῆς Μεραρχίας διὰ τὰς ἐκδειχθείσας κατὰ τὰς ἐ- πιχειρήσεις ταύτας, ἐνεργητικότητας, ψυχραιμίαν καὶ θάρρος μεθ' ὧ ἐνήργησαν πρὸς ἀπόκρουσιν κατ' ἀρχὰς καὶ διάλυσιν ἐν τέλει τῶν ἐκτεθεθέντων τμημάτων τοῦ Κατακτητοῦ.

Σ.Δ.Ι.Α. 12-6-44

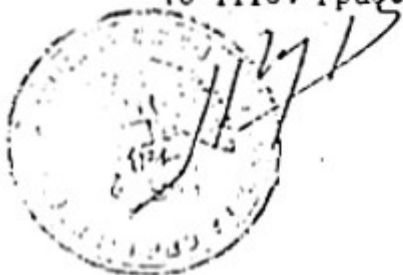
ΠΑΡΑΛΗΠΤΑΙ

- ΙΧ Μεραρχία
 - 24ον Σύνταγμα Πεζικοῦ
 - Τάγμα Σουλίου
 - ΙΧ Λόχος Στρατηγείου
- ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ
- ΙΙΙ, ΙΙ, Χ, ΥΙΙΙ Μεραρχίαι
 - 3/40 Σύνταγμα

Γενικός Ἀρχηγός

N. ΖΕΡΒΑΣ

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν
τὸ ΙΙΙον Γραφεῖον

Για μια πιο πλήρη εικόνα, θα πρέπει ν' αναφερθούν και δύο ακόμη περιπτώσεις, τις οποίες καταγράφει ο Κρις Γουντχάουζ, στο βιβλίο του «Το μήλον της έριδος» και αφορούν παρόμοιες καταγγελίες εναντίον του Ζέρβα...

Θ' αναφέρω για παράδειγμα τρεις περιπτώσεις, τις μόνες που έχουν περιέλθει

σε γνώση μου, και οι οποίες υποτίθεται ότι αποδείχνουν την ύπαρξη συνωμοσίας μεταξύ Ζέρβα και Γερμανών• βασίζονται και οι τρεις στον τρόπο με τον οποίο διηύθυνε στην πραγματικότητα τις πολεμικές επιχειρήσεις του.

- Η πρώτη είναι μια ανακωχή που λέγεται ότι υπέγραψε με τον Γερμανό διοικητή βορειοδυτικής Ελλάδος, τον Οκτώβριο του 1943.
- Η δεύτερη είναι η σχετική αδράνειά του απέναντι στους Γερμανούς, το καλοκαίρι του 1944.
- Η τρίτη είναι η μη επέμβαση των Γερμανών κατά τις εκφορτώσεις συμμαχικών εφοδίων για τον Ζέρβα, στη δυτική ακτή της περιοχής του, το ίδιο καλοκαίρι.

Οι κύριες πηγές των τριών αυτών καταγγελιών είναι με τη σειρά:

- Για την πρώτη, το Γενικό Αρχηγείο του ΕΛΑΣ και ειδικότερα ο Άρης Βελουχιώτης.
- Για τη δεύτερη, διάφοροι ανώτεροι Βρετανοί αξιωματικοί της SOE Καΐρου.
- Για την τρίτη, ένας Βρετανός σοσιαλιστής βουλευτής, που πήρε μέρος τις επιχειρήσεις αυτές.

Αναφέρω τις τρεις αυτές επίσημες πηγές, για να μη νομισθεί ότι θίγω την υπόληψη του Ζέρβα υπερβάλλοντας και μόνο τα πράγματα.

Καθώς για την πρώτη κατηγορία, παρατέθηκε ήδη η θέση του Γουντχάουζ, προχωρούμε απ' ευθείας στις δυο επόμενες...

Η δεύτερη κατηγορία παρουσιάζει ενδιαφέρον μόνο για έναν παράξενο και δευτερεύοντα λόγο. Το ότι ο Ζέρβας απόφυγε να ενοχλήσει τους Γερμανούς το καλοκαίρι του 1944 το ισχυρίστηκαν Βρετανοί αξιωματικοί της SOE Καΐρου. Αληθεύει γενικά, αν και αποσιωπά μια τουλάχιστον, όχι ασήμαντη στρατιωτική επιχείρηση. Αλλά, το καλοκαίρι του 1944, ο Ζέρβας είχε διαταγές να απόσχει προσωρινά από επιχειρήσεις κατά των Γερμανών, για ν' αποφύγει αντίποινα και να διατηρήσει άθικτες τις δυνάμεις του για την τελική επιχείρηση

παρενοχλήσεως των Γερμανών κατά την αποχώρησή τους• τις διαταγές αυτές του τις είχε διαβιβάσει η SOE Καΐρου. Όταν τελικά πήρε διαταγή να επιτεθεί, τον Σεπτέμβριο, τα αποτελέσματα που πραγματοποίησαν τότε οι δυνάμεις του αξίζει να λεχθεί ότι ανταποκρίνονταν στις προσδοκίες των Συμμάχων, που ήταν μεγάλες. Ο Ζέρβας λοιπόν πειθάρχησε στις διαταγές ως το τέλος. Το ότι και οι διαταγές και οι επικρίσεις είχαν την ίδια επίσημη πηγή αποτελεί ανεξήγητη παρεξήγηση.

Η τρίτη κατηγορία παρουσιάζει το πρόσθετο ενδιαφέρον, ότι έγινε από ένα μέλος της Βουλής των Κοινοτήτων. Είναι η βαρύτερη από τις τρεις και ο τρόπος με τον οποίο διατυπώθηκε είναι πειστικός. Το 1944, μονάδες του Βρετανικού Ναυτικού επιφορτίστηκαν να μεταφέρουν πολεμοφόδια στις δυτικές ακτές της Γιουγκοσλαβίας, Αλβανίας και Ελλάδας, για να χρησιμοποιηθούν από τις αντίστοιχες ανταρτικές δυνάμεις κατά των Γερμανών. Οι αντάρτες στις δυο πρώτες από τις τρεις αυτές χώρες ανήκαν στα αριστερά αντιστασιακά κινήματα του Τίτο και του Εμβέρ Χότζα• στην τρίτη, την Ελλάδα, ήταν οι αντάρτες του Ζέρβα. Στις δυο πρώτες περιπτώσεις, η δύσκολη επιχείρηση της εκφορτώσεως στη διάρκεια της νύχτας εμποδιζόταν συστηματικά από τους Γερμανούς• στην τρίτη περίπτωση, ποτέ δεν εμποδίστηκε. Κι όμως, ήταν γνωστές στους Γερμανούς οι επιχειρήσεις αυτές και στην τρίτη ακόμη περίπτωση τόσο καλά όσο και στις δυο πρώτες, σύμφωνα με σχετική μυστική έκθεση που έπεσε αργότερα στα χέρια των Συμμάχων και όπου περιέχεται αυτή η πληροφορία. Το συμπέρασμα, στην ηπιότερη μορφή του, φαίνεται να είναι ότι οι Γερμανοί άφησαν ανεμπόδιστες τις επιχειρήσεις αυτές ανεφοδιασμού στην Ελλάδα, γνωρίζοντας ότι όπλα που παραδίνονταν στον Ζέρβα δεν θα στρέφονταν εναντίον τους, όπως εκείνα που παραδίνονταν στον Τίτο και στον Εμβέρ Χότζα. Είναι αυτονόητο ότι και άλλο πολύ λιγότερο ήπιο συμπέρασμα θα μπορούσε να συναχθεί.

Στη συνέχεια, ο Γουντχάουζ δίνει τρεις πιθανές εξηγήσεις για την τρίτη κατηγορία. Παρατίθεται η πιο λογική, κατ' αυτόν...

Η τρίτη απάντηση είναι αποφασιστική. Η συνεργασία με τον εχθρό δεν είναι ζήτημα λόγων αλλά έργων. Είναι κατανοητό το να πίστευαν οι Γερμανοί, ότι

όπλα που παραδίνονταν στον Ζέρβα δεν θα στρέφονταν ποτέ εναντίον τους• αν όμως το πίστευαν πραγματικά, τότε, τους περίμενε μια έκπληξη. Δεν ήταν δυνατό να γνώριζαν, ότι η αδράνεια του Ζέρβα απέναντί τους το καλοκαίρι του 1944 οφειλόταν σε ρητές διαταγές των βρετανικών αρχών• είδαμε κιόλας πιο πάνω, ότι αυτό δεν το γνώριζαν ακόμα και ορισμένοι Βρετανοί που ήταν υπεύθυνοι για την έκδοση αυτών των διαταγών. Μιλώντας για «νομοταγή συμπεριφορά προς τα γερμανικά στρατεύματα» από την πλευρά του Ζέρβα, η επίμαχη μυστική έκθεση βεβαιώνει όχι την απιστία του προς τους Συμμάχους, αλλά την υπακοή του στις διαταγές τους• όχι την επιτυχία των Γερμανών, αλλά τους ευσεβείς τους πόθους. Όταν ο Ζέρβας πήρε διαταγή να επιτεθεί κατά των Γερμανών, με την αποχώρησή τους τον Σεπτέμβριο του 1944, το έκαμε. Αν λοιπόν οι Γερμανοί είχαν επιτρέψει να εκφορτωθούν πολεμοφόδια και να παραληφθούν απ' τον Ζέρβα ανεμπόδιστα, όλο εκείνο το καλοκαίρι, αυτό αποδειχνει όχι ότι ήταν συνεργάτης τους, αλλά ότι εκείνοι εξαπατήθηκαν. Η προκείμενη κατηγορία είναι όχι ότι υπήρχε ρητή συμφωνία μεταξύ Ζέρβα και Γερμανών (πράγμα που θα σήμαινε αθέτησή της από την πλευρά του), αλλά ότι οι Γερμανοί έκλειναν απλώς τα μάτια στις επιχειρήσεις αυτές στη δυτική ακτή. Για τέτοια ρητή συμφωνία δεν υπάρχει καμιά μαρτυρία, ούτε και έχει γίνει κανένας σχετικός υπαινιγμός. Όσο για σιωπηρή ανοχή, υπόθεση μόνο μπορεί να γίνει ότι ήταν δυνατή, ότι θα χρειασθούν όμως γι' αυτό κι άλλες μαρτυρίες από τα γερμανικά αρχεία, ότι δεν ενοχοποιεί πάντως τον Ζέρβα και ότι θα αποτελούσε ένα σφάλμα των Γερμανών που τους στοίχισε ακριβά.

Και καταλήγει ο Γουντχάουζ, αναφερόμενος στον Ζέρβα...

Το μόνο που μένει από όλον αυτόν τον θόρυβο, είναι η λύπη για το ότι μια τέτοια κατηγορία υπάρχει, ώστε να χρειάζεται απάντηση. Σε όλη την Κατοχή, η διαγωγή του Ζέρβα ήταν άμεμπτη. Σαν στρατιωτικός, πειθαρχούσε σχολαστικά στις διαταγές που είχε και όχι (όπως ισχυρίζονται οι επικριτές του) επειδή ήξερε σε ποια πλευρά βρισκόταν το συμφέρον του• το ίδιο έκανε και πριν του προσφερθεί οτιδήποτε.

Ωστόσο, ο αναγνώστης του βιβλίου του Γουντχάουζ, θα παρατηρήσει ότι στην

εισαγωγή, υπάρχει μια παράγραφος, η οποία δεν «κολλάει» και τόσο με τα παραπάνω και στην οποία βρίσκουν πάτημα οι επικριτές του Ζέρβα και του ΕΔΕΣ...

Είναι πλέον φανερό, από τα έγγραφα της SOE (Special Operations Executive), ότι ο Ζέρβας εκβιάστηκε ουσιαστικά για να βγει στο βουνό το 1942• και είναι φανερό επίσης από τα γερμανικά έγγραφα ότι έκανε μυστική ανακωχή με τις δυνάμεις Κατοχής ανάμεσα στο Νοέμβρη του 1943 και τον Αύγουστο του 1944. Δεδομένου ότι είναι πολύ σκληρό να τον κρίνουμε μεταθανάτια, θα πρέπει να προσθέσουμε ότι η πρώτη κατηγορία αντανακλά μάλλον την δυσπιστία της SOE παρά του Ζέρβα και ότι η δεύτερη δεν συνεπάγεται αναγκαία ότι οι Γερμανοί επωφελήθηκαν μ' οποιοδήποτε τρόπο από την ανακωχή.

Θα περίμενε κάποιος, μετά απ' αυτή τη σοβαρή καταγγελία, ο Γουντχάουζ να παραθέσει έστω και ένα μόνο έγγραφο που να τεκμηριώνει τους ισχυρισμούς αυτούς· έστω μια συγκεκριμένη παραπομπή. Προς μεγάλη έκπληξη όμως, δεν το πράττει. Αντιθέτως, μετά από αυτή την ξερή αναφορά, προχωρά προς την ανασκευή και μερικών άλλων «μύθων», όπως:

Στη μυθολογία της Δεξιάς υπάρχει μια ιστορία, σύμφωνα με την οποία «κατά την οργάνωση των ανταρτικών ομάδων, το ΚΚΕ εβοηθήθη υπό των Βρετανών πολύ περισσότερο, εν συγκρίσει με τας άλλας ομάδας, με όπλα, χρήματα, παντός είδους υλικόν και βρετανούς καθοδηγητάς»• και μια άλλη, σύμφωνα με την οποία κατά τις διασκέψεις που λάβαιναν χώρα στο Κάιρο στη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής «οι ηγέται των κομμουνιστών μετεφέροντο εις Αίγυπτον με επίσημον βρετανικήν βοήθειαν, ενώ οι επικεφαλής των μη κομμουνιστικών αντιστασιακών ομάδων ήσαν υποχρεωμένοι να εξευρίσκουν μόνοι των τον τρόπον της μετάβασής των εκεί, οσονδήποτε επικίνδυνον και αν ήτο το εγχείρημα»

Τί έχει συμβεί κι ο Γουντχάουζ κάνει στροφή 180 μοιρών σε σχέση με τα όσα έγραφε στην πρώτη έκδοση του βιβλίου του, το 1948; Γιατί μ' αυτές τις νέες «πληροφορίες» (οι οποίες, όσον αφορά τον Ζέρβα, στην πραγματικότητα είναι τα έγγραφα της Άιν-Τσε, που καταρρίπτει ακόμη κι ο Γρηγοριάδης), «λερώνει» έτσι τον Ζέρβα κι αναβαπτίζει το ΚΚΕ και τον ΕΛΑΣ;

Την εξήγηση την έδωσε ο ίδιος, μετά την επανέκδοση του βιβλίου του το 1976, όταν σε μια συγκέντρωση παλαίμαχων εδαισιτών, το 1978, εμπρός και στις

διαμαρτυρίες τους γι' αυτή την μεταστροφή του, αναγκάστηκε ν' αποκαλύψει τον λόγο που τον ώθησε να κάνει κάτι τέτοιο...

Ο Γουντχάουζ, εκείνη την εποχή αντιμετώπιζε μεγάλα οικονομικά προβλήματα και η σύζυγός αντιμετώπιζε σοβαρή χρόνια ασθένεια. Η επανέκδοση του βιβλίου του ήταν ένα μέρος της αντιμετώπισης του οικονομικού του προβλήματος. Την επανέκδοση ανέλαβε ο, αριστερών τάσεων, εκδοτικός οίκος «Εξάντας». Αλλά δεν την ανέλαβε χωρίς προϋποθέσεις... Τις προϋποθέσεις αυτές τις βλέπουμε κυρίως στην εισαγωγή του βιβλίου.

Ο Γουντχάουζ, ανακάλεσε γραπτώς τότε αυτές τις προσθήκες, δηλώνοντας πάνω σε σελίδα του βιβλίου του...

Θέλω νὰ λονίσω τὸ ἐξῆς καὶ νὰ
ἐπιμένω σ' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια

Ὁ Ζέρβας ἦταν πάντοτε πιστὸς σὴν
συμμαχία μας, καὶ ποτὲ δὲν ἔκανε
οὔτε τὴ παραμικρὴ φράγμα εἰς τὸν
τοῦ κοινου ἀγῶνα, οὔτε λίαν νὰ
βοηθήσῃ τὸν κοινὸν ἐχθρὸν.

C. M. Woodhouse

Ἀπρίλιος 1978

Επιστρέφοντας στον Μέγισρ και κλείνοντας μ' αυτόν, να σημειωθεί, πως αυτή δεν είναι η μόνη ανακρίβεια που εμφανίζεται στα βιβλία του...

Μια από τις πιο χτυπητές -απόδειξη ότι έχει πέσει θύμα παραπληροφόρησης-, είναι και η ακόλουθη φωτογραφία, η οποία είναι αναρτημένη και στην ιστοσελίδα του...

14 - 4 - 1944 Μεγ. Παρασκευή η εκτέλεση των 120 πατριωτών στο Αγγίνιο. Τα άψυχα σώματα των εκτελεσθέντων από τους Έλληνες ταγματασφαλίτες συνεργάτες των Γερμανών, μέσα στο λάκκο δίπλα από τον περίβολο της Αγίας Τριάδας και από πάνω οι Γερμανοτσολιάδες... με ζωγραφισμένη την ικανοποίηση για το κατόρθωμά τους. φωτογραφικό αρχείο: Γιάννη Κ. Κουτρομπούση

Για όσους δεν διακρίνουν καθαρά την επεξήγηση της φωτογραφίας:

14-4-1944 Μεγ. Παρασκευή η εκτέλεση των 120 πατριωτών στο Αγγίνιο. Τα άψυχα σώματα των εκτελεσθέντων πατριωτών από τους Έλληνες ταγματασφαλίτες συνεργάτες των Γερμανών, μέσα στο λάκκο δίπλα από τον περίβολο της Αγίας Τριάδος και από πάνω οι Γερμανοτσολιάδες... με ζωγραφισμένη την ικανοποίηση για το κατόρθωμά τους.

φωτογραφικό αρχείο: Γιάννη Κ. Κουτρομπούση

Η φωτογραφία αυτή, είναι παραχαραγμένη. Οι ταγματασφαλίτες έχουν προστεθεί στη φωτογραφία εκ των υστέρων. Επιπροσθέτως, η φωτογραφία προέρχεται απ' τα «Δεκεμβριανά» του '44 στην Αθήνα και συγκεκριμένα από το εργοστάσιο της Ούλεν. Οι νεκροί δεν είναι θύματα των Γερμανών, αλλά του ΕΛΑΣ. Οι δύο άνθρωποι που βρίσκονται μέσα στον λάκκο και πάνω απ' τους νεκρούς, τους ψεκάζουν γι' απολύμανση. Η πραγματική φωτογραφία, βρίσκεται και στο Πολεμικό Μουσείο, με την επεξήγηση: «Ομαδικοί τάφοι εκτελεσθέντων τον αιματηρό

Δεκέμβριο. 1944.»...

Παρ' ότι εκφράζονται αμφιβολίες για την τοποθεσία και τον χρόνο της φωτογραφίας, εν τούτοις, σε κάθε περίπτωση, η κακότεχνη επεξεργασία της είναι οφθαλμοφανέστατη κι έχει ως προφανή σκοπό ν' αλλοιώσει γεγονότα. Οι τρεις ταγματасφαλίτες, είναι «δανεισμένοι» από τρεις διαφορετικές φωτογραφίες, οι οποίες βρίσκονται στο βιβλίο «Εικόνες Κατοχής», του Βάσου Μαθιόπουλου...

Πηγές

«Η παγίδευση της Ιστορίας» (Γεράσιμος Αποστολάτος)

«ΕΑΜ-ΕΛΑΣ - Αναμνήσεις» (Γεράσιμος Μαλτέζος)

«Το μήλον της έριδος» (Κρις Γουντχάουζ)

«Η ελληνική περιπλοκή» (Έντι Μάγιερς)

«Ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος» (Ντέιβιντ Κλόουζ)

«Συνοπτική ιστορία της Εθνικής Αντίστασης» (Σόλων Γρηγοριάδης)

«Τι είπα στον Λίβανο» (Κομνηνός Πυρομάγλου)

«Φενάκη και σβάστικα» (Κώστας Ιωάννου)

«Η αλήθεια από τον Άρη» (Κώστας Ιωάννου)

eteriafotografizontas.blogspot.gr